

MİLLÎ EĞİTİM BELGELERİNE GÖRE SIDIKA AVAR

Doç. Dr. Ünal TAŞKIN*

Ayşe Sıdika Avar, 1320 yılında İstanbul'da doğdu. Babasının adı Mehmet olan Sıdika Avar, ilk öğrenimini İstanbul Şehit Mehmet Bey ilkokulunda, orta öğrenimini yine İstanbul'daki İstanbul Kız Öğretmen Okulu'nda 1338 yılında bitirdi.. Yükseköğrenimini ise Gazi Terbiye Enstitüsü B Seksiyonu Türkçe ve Edebiyat Şubesi'nde tamamladı.

24/10/1926 yılında İzmir Hakimiyet-i Milliye İlkokulu'nda öğret-menliğe başladı. Bu okulda bir yıl kadar çalışan Sıdika Avar, yine İzmir'deki Müdafaa-i Hukuk okuluna becayişle atandı. 1927-29 yılları arasında burada hizmet veren Avar, 1929 yılında Ankara Merkez Keçiören İlkokulu'na atandı ve 1932 yılına kadar bu okulda görev yaptı. 1932-36 yılları arasında Ankara Necati Bey İlkokulu, 1936-38 yılları arasında ise Ankara Ulus İlkokulu'nda hizmet verdi. Ankara Ulus İlkokulu'nda çalışmaktayken, Gazi Terbiye Enstitüsü'ne öğrenci olarak kaydoldu ve görevinden ayrılmak zorunda kaldı. 1939 yılında eğitimini tamamlayan Sıdika Avar, Bolu Orta Okulu'na Türkçe öğretmeni olarak atandı. Bolu'da bir yıl görev yapan Avar, 1940 yılında Elazığ Kız Enstitüsü'ne Türkçe öğretmeni sıfatıyla atandı¹. Gösterdiği gayretten dolayı “Teşekkür” ile taltif edildi². Elazığ'daki bu ilk görevi iki yıl süren Avar, 16 Eylül 1942 yılında Tokat Kız Enstitüsü müdürlüğüne atansa da³, çok geçmeden 10 Şubat 1943'te yeniden Elazığ Kız Enstitüsü'ne müdür olarak geri döndü⁴. Fakat Tokat'ta halefinin geç gelmesi üzerine Elazığ'a dönüşü 1943 yılının Haziran ayına kadar uzadı⁵. Elazığ'daki ikinci döneminin başlangıcı olan bu tayin 11 yıl sürecek ve 1954 yılında Ankara İsmet Paşa Kız Enstitüsü'ne atanana kadar, oldukça verimli geçecekti.

Ankara'ya atanmasından sonra, İsmet Paşa Kız Enstitüsü'nde de fazla kalamadan tekrar Elazığ'a dönmeyi denedi ve 1955 yılında yeniden Elazığ Kız Enstitüsü Müdürü olarak, üçüncü ve son kez Elazığ'a döndü. 1959 yılına kadar Elazığ'da görev yapan Avar⁶, bu tarihte İstanbul Sultan Selim Kız Enstitüsü'ne

* Adıyaman Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü Öğretim Üyesi.

¹ Sıdika Avar Şahıs Dosyası(Bundan sonra SAŞD olarak kısaltılacaktır), Öğretmen ve Memur Sicil Fişi, Sicil no: 10308.

² SAŞD, 4120-20 Nisan 1942.

³ Maarif Vekilliği Zat İşleri Direktörlüğü, No: 14786-16 Teşrin-i Evvel 1942.

⁴ Maarif Vekilliği Zat İşleri Direktörlüğü, No: 2717-10 Şubat 1943.

⁵ SAŞD, Atama Kararnamesi 21 Haziran 1943.

⁶ 1 Mart 1959 yılında görevinden ayrılmış ve müdürlüğü vekâleten Şadiye Özdal'a bırakmıştır. SAŞD, 242.21/155-2 Mart 1959. Sıdika Avar, okulun devir teslimini tam yapabilmek için, emaneten kullanılmak üzere Maden Kursu'na gönderilmiş olan elektrikli ütünün gönderilmesini talep etmiştir. SAŞD, 252.21/151-2 Mart 1959.

atandı⁷. 1966 yılına kadar burada hizmet veren Avar, 29 Aralık 1966 yılında emekliye ayrıldı.

Faaliyetleri ve Sağlık Sorunları

Sıdika Avar, Elazığ'da görevli olduğu süreler içinde, idarecilik vasfının yanı sıra, şehir şehir köy köy gezerek, bulunduğu okula öğrenci kazandırmak için uğraşmıştır. Vaktinin çoğunu Elazığ, Tunceli ve Bingöl illerinin kırsalında olan ve okuma şansı olmayan kız çocuklarına bu imkânı sunmak üzerine harcamıştır.

Okula yatılı olarak kaydedilen kırsal bölge öğrencileri, eğitim öğretim yılı başlangıcında bizzat Sıdika Avar tarafından evlerine kadar gidilerek alınıyor, eğitim öğretim yılı bitiminde ise yine bizzat evlerine kadar götürülerek teslim ediliyordu⁸. Sıdika Avar'ın bu çabası zaman zaman bölgedeki kaymakamlar tarafından da destekleniyordu. Mesela, 1949 yılında Pülümür Kaymakamlığı, okula yatılı olarak kaydedilmek üzere 4 öğrenci gönderilmişti⁹. Fakat bu öğrencilerin 3'nün yaşlar okula kayıt için küçük olduğundan bizzat Sıdika Avar tarafından geri götürüldü¹⁰. Okula öğrenci toplamanın yanı sıra, Köy Kadınları Gezici Kursları'nın açılması, faaliyetlerinin aksamaması, malzeme temini ve denetlenmesi de Avar'ın üzerinde yoğunlaştığı meselelerden biriydi. Mesela, 1949 yılında Mazgirt¹¹, Vasgird¹², Germili¹³ gibi yerlerde kurslar tesis edilmiş; Ağın, Keban, Mollaköy gibi yerlerde kursların açılacağı yerlerin tespiti yapılmış¹⁴ ve akabinde kurslar açılmıştır¹⁵. Bunun yanı sıra Kovancılar'da hizmet veren Köy Kadınları Gezici Kursu, bu yıl içerisinde Seydili'ye nakledilerek açılmıştır¹⁶. Kurslar faaliyete başladıktan sonra, zaman zaman ziyaret edilerek teftiş ediliyor, denetleme raporları hazırlanıyordu¹⁷. Mollaköy kursu gibi yeni açılan yerlerde ise müfredatın tespiti için denetleme ziyaretlerinde bulunuyordu¹⁸.

Bazı durumlarda öğrencilerin okula kaydedilmesi gayet sıkıntılı bir hal alabiliyordu. Mesela, 1957 yılında Maarif Vekili'ne ulaşan şikâyetlerden biri, orta derece ile mezun olmuş olmasından dolayı okula giriş imtihanlarına aday olarak seçilmeyen Aysel Akdemir'in dilekçesidir. Okulda alınan prensip kararı

⁷ SAŞD, Öğretmen ve Memur Sicil Fişi, Sicil no: 10308.

⁸ Bunlardan bazılarına ait yazışmalar için bkz. SAŞD, 252.21/435, 25 Eylül 1956; 18 Ekim 1956SAŞD, 252.21/477, 12 Ekim 1956; 18 Ekim 1956SAŞD, 252.21/499, 18 Ekim 1956; SAŞD, 252.21/534, 25 Ekim 1956; SAŞD, 252.21/499, 18 Ekim 1956SAŞD, 252.21/688, 21 Kasım 1957; SAŞD, 252.21/51, 25 Mart 1958; SAŞD, 252.24/5224, 29 Ağustos 1958

⁹ Pülümür İlçesi Milli Eğitim Memurluğu, 307/9 Kasım 1949.

¹⁰ SAŞD, 877/24 Kasım 1949.

¹¹ SAŞD, 701/2 Ekim 1949.

¹² SAŞD, 751/26 Ekim 1949.

¹³ SAŞD, 801/10 Kasım 1949.

¹⁴ SAŞD, 785/3 Kasım 1949; SAŞD, 745/25 Ekim 1949.

¹⁵ SAŞD, 792/6 Kasım 1949; SAŞD, 790/6 Kasım 1949.

¹⁶ SAŞD, 775/1 Aralık 1949.

¹⁷ SAŞD, 163/22 Mart 1950; SAŞD, 164/22 Mart 1950.

¹⁸ SAŞD, 269/12 Mayıs 1950.

gereği, böyle bir şart olmamasına rağmen öğrencinin kabul edilmemesinin gereksizliği üzerinde durulmuş ve böyle şahsi kararların alınmaması yönünde bir tepki ile karşılaşılmıştır¹⁹. Yine İsmet İnönü'nün emirleri gereği Bingöl'den okula alınacak 25 yatılı öğrenciden sadece 1'nin kayıt yaptırması üzerine, Dördüncü Umumi Müfettişliğinin emirleriyle Avar beraberinde üç yatılı öğrenciyle, bizzat durumu çözmek için bölgeye gitmiştir²⁰.

Diğer yandan bazı hadiseler Sıdika Avar'ın soruşturulmasına sebep olmuştur. Mesela, 1944 yılında Ulviye Toker adlı bir hanıma sözle ve okul gazetesinde karikatürünü neşrederek hakarete bulunmakla suçlanmış, fakat yapılan tahkikat sonucu men-i muhakemesine karar verilmiştir²¹. Yine 1955 yılında okulun onarımı ile ilgili ihaleyi, Maarif Vekaleti'nin emirlerine uymadan yapan Elazığ Maarif Müdürü Vekili Şakir Soysal ile Sıdika Avar'ın, füzuli masraflara sebep olduklarından, durumun tetkik edilmesi istenmiştir. Tahkikat sonucu kusurları görülmediğinden yine men-i muhakemelerine karar verilmiştir²².

Sıdika Avar'ın gerek okulda gerek okul dışında gösterdiği başarı takdir edilen yanları arasındaydı. Mesela, 2 Aralık 1946 gecesi Genel Kurmay Başkanı Salih Omurtak şerefine, belediye adına Halkevi'nin tertiplediği ziyafette, Sıdika Avar'ın sofraya düzeni ve tanzimi oldukça başarılı bulunmuştur²³. 1949 yılında okulda yapılan teftiş sonucu, tertip ve düzen, usul ve kaidelere uyma, kayıtların düzgün tutulması gibi hususlar başarılı bulunarak, Avar'ın gayreti teşekkülle karşılanmış²⁴. Yine Bulgaristan'dan göçen ve Elazığ'a gönderilen göçmenlere yardım maksadıyla düzenlenecek etkinliklerde görev almak üzere, komiteye çağırılmış²⁵.

1947 yılı Temmuz ayında bir ay izin alarak İstanbul'a giden Sıdika Avar, burada kaza geçirerek yaralanmış, 3 Ağustos 1947'de başlayan tedavisi 25 Ağustos'a kadar sürmüştür²⁶. 1948 yılında Nevrasteni tanısıyla bir ay istirahat verilen Sıdika Avar için, hastalığının bir an önce işinden ayrılmayı gerektirdiği

¹⁹ Maarif Vekilliği, Öğrenci İşleri 531-19328/23 Eylül 1957.

²⁰ SAŞD, 672/17 Ekim 1945. Umumi Müfettişlik yazısı için, Dördüncü Umumi Müfettişlik Maarif Müşavirliği, 248-1276/21 Eylül 1946.

²¹ Elazığ Vilayeti İdare Heyeti Kalemî, 1097/ 2 Şubat 1944.

²² Devlet Şurası Umumi Heyeti Esas no: 55/225, Karar no: 354, 5 Aralık 1955.

²³ CHP Elazığ Halkevi Reisliği, 8-159/12 Aralık 1946.

²⁴ Milli Eğitim Bakanlığı Teknik Öğretim Müdürlüğü, 28204/15 Aralık 1949.

²⁵ Elazığ İli Milli Eğitim Müdürlüğü, 2992/22 Kasım 1950.

²⁶ SAŞD, 560/9 Eylül 1947. İstanbul'da da şanssızlığı peşini bırakmayan Sıdika Avar, düşerek başını ve köprücük kemiğini kırmış, kendinden geçmiş bir haldeyken, etrafta bulunan insanlar tarafından Amiral Bristol Hastanesi'ne kaldırılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı Zat İşleri Müdürlüğü 30/1-1753, 5 Mayıs 1948.

yönündeki kanı rapora yansımıştır²⁷. Bir ay istirahatten sonra, iyileşme gözlenmediği için iki ay hava değişimi verilmiştir²⁸.

1951 yılında bakanlığın buyruğuyla, enstitülerin daha verimli çalışmalarını sağlamak, öğretim programları ve kitaplar üzerine konuşmak, mezunlara yardım temin etmek, normal öğretim ve teknik öğretim ile ilgili görüşmek üzere Ankara'ya çağırılmıştır²⁹. Yine 1951 yılının Eylül ayında bakanlık görevlendirmesiyle Amerika'ya 4 aylığına temaslarda bulunmak üzere gönderilmiştir³⁰. Amerika'dan dönüşünde, bakanlıktan gelen bir buyruk ile Amerika'da bulunduğu müddet zarfında gördüklerini, eğitim öğretim bakımından yaptığı incelemeleri, bakanlığa sunulacak varsa bir teklifini içeren bir rapor talep edilmiştir³¹. Amerika'dan dönüşünden sonra gerek gümrük işleri gerek Sıdika Avar'ın gözlerini tedavi ettirmesi ve raporlu oluşu, Amerika raporunu göndermesini geciktirmiştir. Sıdika Avar, 18 Mart 1952'de raporu sunmak üzere bizzat Ankara'ya hareket etmiştir³².

İlerleyen yıllarda sağlık sorunlarıyla uğraşmak zorunda kalan Avar, Ocak 1953'te okul doktoru Ekrem Sirman tarafından Ankara Numune Hastanesi'ne sevk edilmiştir³³. Elazığ'a döndükten sonra rahatsızlığının devam ettiği anlaşılan Sıdika Avar, önce Elazığ Devlet Hastanesi'ne³⁴, daha sonra ise Nisan 1954'te İstanbul Validebağ'daki Prevantoryum-Sanatoryum Baştabipliğinde tedavi altına alınmıştır³⁵. Bir yandan hastalığıyla bir yandan okul işleriyle ilgilenen Avar, Temmuz 1954'te kızının ani rahatsızlığı ve ameliyatı dolayısıyla İstanbul'a gitmek zorunda kalmıştır³⁶.

Aralık 1954 yılında Ankara İsmet Paşa Kız Enstitüsü'ne atanmış³⁷ ise de Kasım 1955'te tekrar Elazığ'a dönmüştür³⁸. Elazığ'a döndükten sonra, öğrenci temini, kursların ziyaretleri ve okul işleriyle meşgul olmaya devam eden Avar, 1956 yılında yeniden sağlık sorunları yaşamaya başlar. İstanbul Gureba Hastanesi'nde yapılan muayenesinden sonra, hastalığının işinden ayrılması gerektirdiği sonucuna varılmıştır³⁹. Buna rağmen Avar, tedavisinden sonra

²⁷ Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Elazığ Akıl ve Sinir Hastanesi Baştabipliği, 2397/23 Şubat 1948.

²⁸ SAŞD, 427/16 Temmuz 1948; Elazığ Milli Eğitim Müdürlüğü, 1400/5 Ağustos 1948

²⁹ Milli Eğitim Bakanlığı, 30-1/13194, 30 Nisan 1951.

³⁰ Elazığ Milli Eğitim Müdürlüğü, 6106/13 Kasım 1951. Elazığ'dan okul ile ilgili temaslarda bulunmak üzere 7 Eylül 1951'de Ankara'ya hareket etmiş, Ankara'dan Amerika'ya gitmek için ise 20 Eylül 1951'de ayrılmıştır. SAŞD, 710/7 Aralık 1951.

³¹ Milli Eğitim Bakanlığı, 73/337-5539, 28 Şubat 1952.

³² SAŞD, 142/18 Mart 1952.

³³ SAŞD, 257.23-9/10 Ocak 1953.

³⁴ SAŞD, 257.23-218/7 Mayıs 1953.

³⁵ Preventorium ve Sanatorium Müdür ve Baştabipliği, 350 A/9 Nisan 1954.

³⁶ Elazığ Milli Eğitim Müdürlüğü, 257.2997/19 Temmuz 1954.

³⁷ Kız Teknik Öğretmen Okulu ve İsmet Paşa Kız Enstitüsü Müdürlüğü, 251.08-2098/16 Aralık 1954.

³⁸ SAŞD, 252.21-782/21 Kasım 1955.

³⁹ İstanbul Maarif Müdürlüğü Sağlık Bölümü, 207.23-11402/25 Aralık 1956.

Elazığ'a dönerek 1959 yılına kadar görev yapmaya devam etmiştir. 1959 yılında görülen lüzum ve isteğe binaen İstanbul Sultan Selim Kız Enstitüsü'ne atanmıştır⁴⁰.

Bir süre burada hizmet ettikten sonra emekliye ayrılan Avar, öğretmenlik yıllarına ait anılarını kaleme almaya başlamış ve bu anılar daha sonra *Dağ Çiçeklerim* adıyla kitap raflarında yerini bulmuştur. (Ruhu şad olsun).

Ekler

Ek-1: Sıdika Avar'ın Sicil Fişi

Sicil No.					Öğretmen veya memurun	
					Adı :	Sıdika
					Soyadı :	Avar
					Babasının adı :	Mehmet
					Doğduğu yer :	İstanbul 1320
					Doğduğu yıl :	1320
Avar'ın bildiği diğer diller					Milliyeti :	Türk
Di	Konuşma	Okuma	Yazma	Tercüme	Evlimidir, evli ise evlendiği tarih :	
					Çocuklarının adları	Bahı adında bir
					yaşları:	vardır
					Kendisine ve ailesine ait emlak ve akarı var mıdır, nerededir ve neledir.	Yoktur
					Bakıma mecbur olduğu nüfusun sayısı ve yakını:	Bir kız vardır
Öğrenim durumu						
İlk tahsilini nerede yapmıştır:					İstanbul Şehit Mehmet Bey İlkokulu	
Orta tahsilini hangi okulda yapmıştır bitirmedise hangi sınıfa kadar okumuştur. Diplomasının tarih ve numarası:					İstanbul 412 Öğretmen Okulu 1338	
Yüksek tahsilini hangi okulda yapmıştır bitirmedise hangi sınıfa kadar okumuştur. Diplomasının tarih ve numarası:					Eski Terbiye Enstitüsü 2. Sınıfı 1338	
Tahsilini tamamlamak için hangi müesseselere devam etmiştir. Haiz olduğu belgeler nelerdir:					Türkçe ve edebiyet şubesi Diploması Tarih: 1338	
Yazmış veya tercüme etmiş olduğu kitaplar:					Yoktur.	

⁴⁰ Maarif Vekaleti Mesleki ve Teknik Eğitim Müdürlüğü, Sayı:21, 252.21-337/23 Ocak 1959

Ek-2: Sıdika Avar'ın sağlık raporları

A

**AMIRAL BRISTOL
HASTANESİ**
TELEFON : 80018-7 İSTANBUL, NİŞANTAŞ ÖZEL BAĞÇE SOKAĞI PHONE : 80018-7
THE ADMIRAL BRISTOL HOSPITAL

İstanbul 9 Mart 1948

Milli Eğitim Bakanlığı
Elazığ Kız Enstitüsü
Müdürlüğüne:

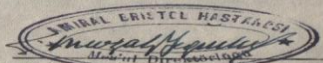
4.3.948 gün ve 158 sayı karşılığıdır.

Elazığ Kız Enstitüsü Türkçe Öğretmeni ve müdürü Bayan Sıdika Avar hakkında tıbbi müdaviatı tarafından verilmiş olan rapor 29.12.47 gün ve 553 sayılı cevaben 5 Ocak 1948 gün ve 7 sayılı yazımıza ekli olarak gönderilmiştir.

Postada kaybolmuş olmak ihtimaline binaen aynı raporun bir yeri nüshası iliki olarak sunuldu.

Saygılarımla

Sayı: 143

 Amiral Bristol Hastanesi
 Mes'ul Doktoru
 Dr. Nevzat Yeğinau.

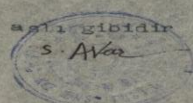
Amiral Bristol Hastanesi

İstanbul
2/Ocak/1948

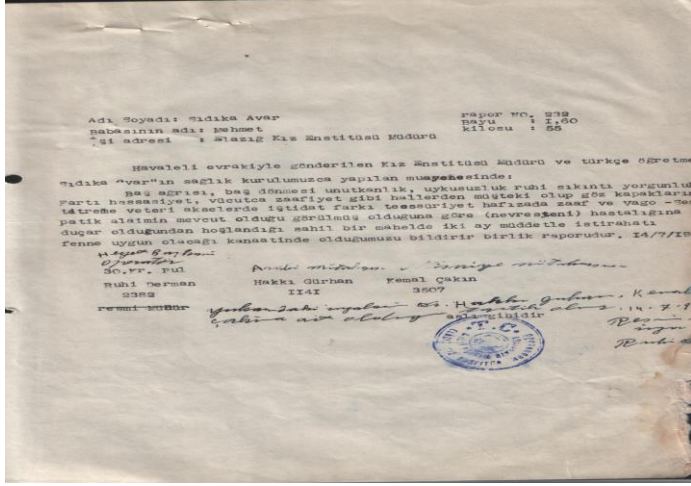
3/Ağustos/1947 tarihinde beyayı tedavi hastanemize müracaat eden bayan sıdika Avar'ın muayenesinde düşme neticesi sağ köprücük kemigide diskalasyonla müterafik tam kırık ve başın sağa deri kısmına kaynayan açık bir yara teşekkül edilmiştir. Mezkur tardit aşırı acil tedaviye istilsam eder mahiyette görülerek tahtı tedavimize alınmış olduğunu bildirir rapordur

31 kr.Pul
Amiral Bristol Hastanesi
operatörü
Dr. L.A. Shepard

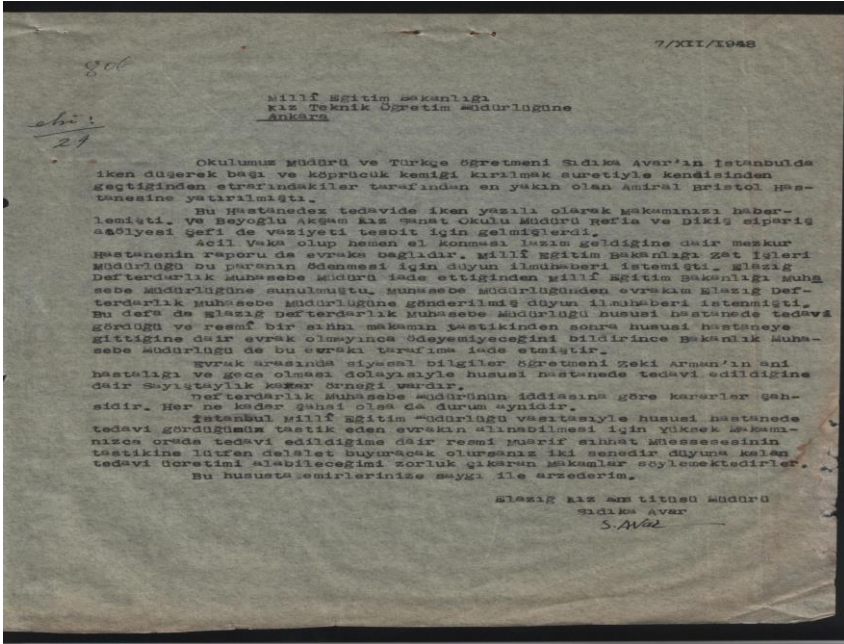
aslı gibidir
S. Avar

B

Ek-3: İstanbul'da yaralanması ile ilgili açıklama yazısı

Ek-4: Kız Enstitüsü Faaliyet Resimleri

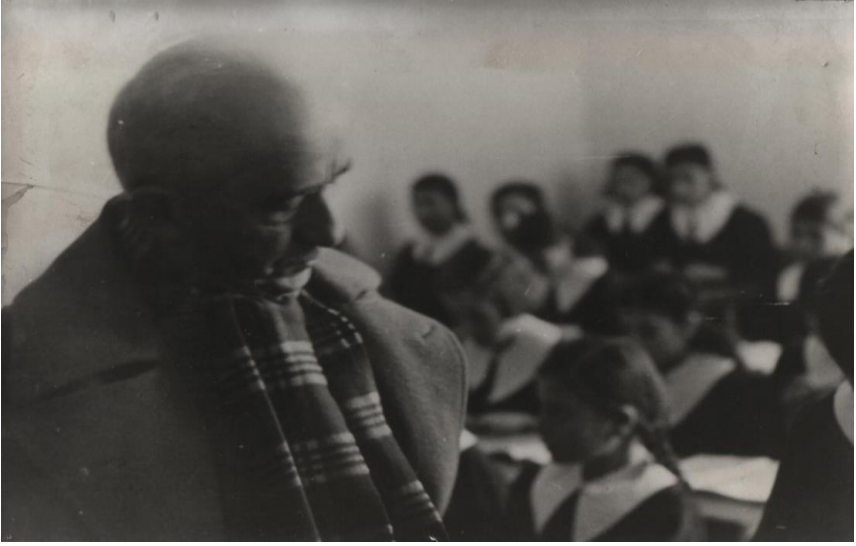

Ek-5: Avukat Bey, Nimet Hanım ve Rüstem Bey ile Sıdika Avar

Ek-6: İsmet İnönü ve eşi Mevhibe İnönü'nün Elazığ Kız Enstitüsü'nü ziyaretleri

Ek-7: 19 Mayıs Etkinliklerinde Kız Enstitüsü Öğrencileri

Ek-8: Elazığ Halkevi Teşekkür Yazısı

